

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของการศึกษาพุทธปรัชญา เรื่องกรรมในนวินิยายของ กฤษณา อโศกสิน

ความเป็นมาของปัญหา

เป็นที่ยอมรับกันแล้วว่า ไม่ว่าชาติไหน ภาษาใดก็ตาม ต่างก็มีลัทธิปณิธานคำสอน เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจ และยังแสดงถึงเอกลักษณ์แห่งความเชื่อถือศรัทธาประจำ ชาติ นั้น ๆ คำสอนนี้เองเป็นบ่อเกิดแหล่งใหญ่ของวรรณคดี วิทย คิวะศรียานนท์ กล่าวว่ คำสอนทำให้เกิดวรรณคดีรวมทั้งศิลปะอื่น ๆ ด้วย¹ สง่เกิดจากวรรณคดีเอกของชาติต่าง ๆ เช่นบทกล่าวในคัมภีร์พระเวทของชาวอินเดีย ซึ่งใช้สำหรับล้ดดูตีพระผู้เป็นเจ้า มหาภารตะ รโบายาต ของกรีกชาวเปอร์เซีย วรรณคดีไทยที่มีบ่อเกิดมาจากพุทธคำสอน ได้แก่ ไตรภูมิพระร่วง นิมิตโศปนิมิตลุตระคำหลวง พระมรสาสัยคำหลวง พระปฐมสมโพธิกถา ลิลิตพระลอ เป็นต้น

ความพยายามของมนุษย์ตั้งแต่ครั้งโบราณจนถึงปัจจุบันในอันที่จะตอบปัญหาเกี่ยวกับ ชีวิตและความสัมพันธ์ระหว่างชีวิตกับธรรมชาติ ล้วนมาจากคำสอนและปรัชญา รุ่งเรือง บุญโญธล ได้อธิบายว่ ปรัชญาเป็นวิชาที่ว้ด้วยปัญหาและคำอธิบายเกี่ยวกับสภาวะและ ความหมายที่แท้จริงของชีวิตและเอกภาพด้วยการใช้ปัญญา เป็นการไตร่ตรองปัญหาอย่าง ลึกซึ้งให้เข้าถึงแก่นแท้ของมันจริง ๆ ปรัชญาทำให้เข้าใจโลกและชีวิต² รู้ความจริงที่ แสดงออกในลักษณะต่าง ๆ กัน ถ้ามองลงมาให้แคบอีกเฉพาะในแง่ของชีวิต หรือปรัชญาชีวิต

¹ วิทย คิวะศรียานนท์, วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์, (พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์, 2519), หน้า 18.

² รุ่งเรือง บุญโญธล, ปรัชญาคืออะไร, (เชียงใหม่: นพบุรีการพิมพ์, 2513), หน้า 14-22.

ปรัชญา ก็คือการวิจารณ์ชีวิต การวิจารณ์ชีวิตนั้น ได้แก่ การตรวจสอบประสพการณ์ทั้งหลาย
 ของชีวิต ซึ่งอาจจะ เป็นเพียงประสพการณ์ในชีวิตของตนเอง หรือรวมทั้ง
 ประสพการณ์ของสังคมที่ตนเป็นส่วนหนึ่งอยู่ด้วย เพื่อที่จะได้รู้แบบแผนของชีวิตและจุด
 มุ่งหมายสูงสุดของการดำเนินชีวิต นักวิจารณ์วรรณคดีบางคน ก็เห็นว่า วรรณคดีก็คือ
 การวิจารณ์ชีวิตเหมือนกัน³ จะเห็นได้ว่าวรรณคดีและปรัชญามีความสัมพันธ์กันคือ
 ต่างก็มีจุดมุ่งหมายร่วมกันในอันที่จะทำความเข้าใจโลกและชีวิต วรรณคดี กับ ปรัชญา
 ความเชื่อ และศีลธรรม เป็นสิ่งที่ควบคู่กันมาโดยตลอด วรรณคดีมีความตระหนักใน
 คุณค่าของปรัชญามาตั้งแต่เริ่มแรก⁴ เพราะว่าสองสิ่งนี้เก่าแก่เสมอกัน * กวีของโลก
 แทบทุกคนเป็นปราชญ์ทางคำสอนและปรัชญา สามารถถ่ายทอดความคิดเกี่ยวกับชีวิตและภาว
 ดำเนินชีวิตออกมาสู่ผู้อ่าน ผู้ฟัง ได้อย่างกระจ่างและมีศิลปะ นักเขียนเด่น ๆ ทาง
 ตะวันตกทุกคนแทรกปรัชญาไว้ในบทประพันธ์ของเขา เสมอ⁵ เพราะกวีตระหนักในหน้าที่

³ วิทย์ ศิวะศรียานนท์, วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์, หน้า 18.

⁴ สุธา คำลัดรี, วรรณคดีเปรียบเทียบ (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโครงการ
 ตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ 2525), หน้า 84.

* เพลโตใช้วิธีการของวรรณคดีในการอธิบายปรัชญา เรื่องต้นแบบอันเป็นเรื่อง
 นามธรรมโดยอาศัยการเปรียบเทียบกับสิ่งซึ่งเป็นรูปธรรม และใช้จินตนาภาพเช่นเดียวกับ
 ที่กวีปฏิบัติ ดังในบทที่ว่าด้วยถ้ำในหนังสือเรื่อง รีพับลิก ของเขา ส่วน อริสโตเติล
 ก็วิเคราะห์วรรณคดีโดยใช้หลักจริยศาสตร์เป็นเครื่องกำหนดคุณค่าของแทรกจิตและคอมมิตี
 จาก สุธา คำลัดรี, วรรณคดีเปรียบเทียบ (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโครงการตำรา
 สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2525), หน้า 84.

⁵ วิภา กงกะนันทน์, วรรณคดีศึกษา (คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร,
 2521), หน้า 63

ของตนว่ามีภาระที่จะต้องขัดเกลาและอบรมจิตใจ (ของประชาชน) กวีและนักปราชญ์ต่างก็พยายามแข่งขันกันในการอบรมสั่งสอนประชาชน แต่กวีเป็นผู้สอนปราชญ์ได้ผลดีกว่านักปราชญ์เอง⁶ กล่าวคือวิธีการของนักปราชญ์นั้นมีแต่หลักเกณฑ์ที่แห้งผากและเข้าใจยาก ส่วนกวีใช้ ศิลป อารมณ์ และอรรถรสต่าง ๆ เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความคิดทางปรัชญาจึงสามารถจูงใจคนให้ปฏิบัติตามได้มากกว่า

การนำเอาปรัชญามาเกี่ยวพันกับวรรณคดีนั้น เจตนา นาควัชระ กล่าวว่า นักวิจารณ์วรรณคดีตะวันตกสนใจกันมาตั้งแต่ดั้งเดิม ทั้งนี้ก็เพราะชาวตะวันตกมีวรรณคดีที่ก่อให้เกิดความคิดเชิงปรัชญามากกว่าเรา⁷ คือโคกนาฏกรรม ซึ่งเจริญรุ่งเรืองมาเป็นเวลาหลายพันปี การที่ไทยเราไม่นำปรัชญาไปใช้ในวรรณคดีมีไว้ว่าคนไทยจะไม่มีหัวทางปรัชญา แต่เป็นเพราะเราไม่มีความอดอันกับปัญหาปรัชญา เพราะกวีของไทยทุกคนนับถือพุทธศาสนา⁸ มีพุทธคำสั่งนาเป็นคำสั่งนาประจำชาติ มีพุทธปรัชญาเป็นปรัชญาในการดำเนินชีวิต มีวิถีชีวิตและโลกทัศน์ของชาวพุทธ ซึ่งก็สอดคล้องกับคำกล่าวของ ม.ล. บุญเหลือ เทพยสุวรรณ ได้ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า กวีเหล่านี้มีปรัชญาชีวิตเป็นแบบเดียวกัน ทำนยัดพระรัตนตรัยเป็นสรณะ ทำนยเชื่อบุญเชื่อบาป เชื่อว่าคนเรามีกรรม และวิบาก(ผลของกรรม) การใช้ผลของกรรมอาจจะใช้ในชาตินี้ หรือภายในช่วงชีวิตที่เห็นเป็นตัวเรา ๆ เขา ๆ อยู่ที่นี่ และอาจจะต้องใช้ในชาติหน้า หรือมีกรรมบางอย่างที่ได้กระทำไว้ในบุพชาติ ที่มารับวิบากใน

⁶ สุธา คำลัดร์, วรรณคดีเปรียบเทียบ, หน้า 85.

⁷ เจตนา นาควัชระ, วรรณคดีวิจารณ์และวรรณคดีศึกษา: วรรณไวทยาการชุดวรรณคดี (กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2520), หน้า 18.

⁸ บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, วิเคราะห์สรัวรรณคดีไทย (กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2517), หน้า 142.

ชาติปัจจุบัน ท่านไม่มีปัญหาในเรื่องนี้ วรรณคดีของท่านจึงไม่แสดงปัญหาอย่างที่ชาวตะวันตก เรียกว่า ปัญหาเหนือโลกหรือเมตาฟิสิกส์⁹ กวีของไทยพอใจกับปรัชญาชีวิตซึ่งเดินตามแนว ของพุทธศาสนา พอใจกับชีวิตง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน เช่น แสดงความเชื่อเรื่องกรรม ไม่สนใจ ว่ามนุษย์คืออะไร เกิดมาทำไม จะไปไหน ไม่ตั้งคำถามว่าเหตุใดสังคมจึงมีคนจน คนรวย เศรษฐียาก เพราะกวีไทยทุกคนมีความเชื่อไปในทางเดียวกันหมด คือเชื่อเรื่องกรรม เชื่อว่า คนเราเกิดมาแตกต่างกัน ก็เพราะผลกรรมที่ตนเองเป็นผู้สร้างไว้ในอดีต และกวี ยังถ่ายทอดความเชื่อเรื่องกรรมลงในงานประพันธ์ของตนอีกด้วย เป็นการแสดงให้เห็นว่า พุทธปรัชญามีอิทธิพลต่อวรรณกรรมไทยเป็นอย่างมาก

ปัจจุบันนวนิยายเป็นรูปแบบหนึ่งของวรรณกรรมที่มีเนื้อหาใกล้เคียงกับความเป็นจริง มากที่สุด อีกทั้งยังได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย จากการศึกษาวรรณกรรมที่สะท้อน พุทธปรัชญาเรื่องกรรมในรูปแบบนวนิยายของ กฤษณา อโศกสิน ช่วงปี พ.ศ. 2505 - 2515 ผู้วิจัยได้พบว่า ผู้เขียนใช้แนวคิดหลักเรื่องกรรมในการสร้างโครงเรื่อง การสร้าง ลักษณะตัวละคร การสร้างฉาก และรายละเอียดต่าง ๆ ที่มีเนื้อหาสะท้อนความเชื่อเรื่อง กรรมและทัศนคติของผู้เขียนอันจะแสดงให้เห็นในลักษณะที่ว่า วรรณกรรมได้สะท้อนความคิด ทางพุทธปรัชญาเรื่องนี้ไว้อย่างมากที่สุด นับเป็นการขยายลักษณะการประพันธ์นวนิยายไทย ในแนวนี้ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น การศึกษาเรื่องนี้จึงนับว่าน่าสนใจ และมีคุณค่าควรแก่การศึกษา อย่างยิ่งแห่งหนึ่งในการศึกษาตามแนวทางวรรณคดีเปรียบเทียบ

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัจจัยทางด้านปรัชญาและด้านวรรณกรรมที่มีผลกระทบต่อการพัฒนา เนื้อหานวนิยายของ กฤษณา อโศกสิน
2. เพื่อศึกษาการนำเสนอความรู้เกี่ยวกับพุทธปรัชญาเรื่องกรรมในนวนิยายของ กฤษณา อโศกสิน ว่าผู้เขียนสามารถสะท้อนแนวคิดเรื่องกรรมตามแนวพุทธปรัชญาได้ใน ระดับความเชื่อแบบชาวบ้าน หรือระดับพระอภิธรรม

9

เรื่องเดียวกัน.

3 เพื่อศึกษาวិเคราะห์นวนิยายที่สะท้อนความคิดทางพุทธปรัชญา เรื่องกรรม
ของ กฤษณา อโศกสิน ในแง่วรรณคดีวิจารณ์

แนวคิดหลักหรือสมมุติฐานในการศึกษา

พุทธปรัชญา เรื่องกรรมเป็นหลักการที่สำคัญในพุทธศาสนาในการที่จะอธิบาย
เรื่องความเป็นมาและความแตกต่างกันของชีวิตคน เราได้เป็นอย่างดีโดยไม่ต้องอ้างถึง
อำนาจของพระเจ้าหรือสิ่งเหนือธรรมชาติ

ปัจจุบันนวนิยายเป็นรูปแบบหนึ่งของวรรณกรรมซึ่งแพร่หลายได้รับความนิยมอย่าง
กว้างขวางและมีเนื้อหาใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด กฤษณา อโศกสิน เป็น
ผู้หนึ่งที่ประสบความสำเร็จในการเล่นนวนิยายแนวชีวิตครอบครัว ในฐานะครอบครัว
ข่าวพุทธ กฤษณา อโศกสิน ได้สะท้อนพุทธปรัชญาเรื่องกรรมในนวนิยายของตน
เช่น เรือมนุษย์ ตะวันตกดิน น้ำเข่าทราย เมียหลวง ระบำมาร ฝันกลางฤดูฝน
บาปปลลาย ถนนล่ายเล่นหมา ฯลฯ โดยชี้ให้เห็นถึงสาเหตุต่าง ๆ ของกรรม อันเนื่องมา
จากกิเลส ซึ่งเป็นมูลเหตุทำให้เกิดวิภวภู 3 คือ กิเลส กรรม และวิบาก การได้รับ
ความทุกข์ ลွှ่ย ต่าง ๆ ไปตามผลของกรรมที่ได้กระทำลงไป เพื่อแสดงทัศนคติในการดำรงชีวิต
อย่างมีความลุ่มตามหลักพุทธศาสนา ซึ่งกล่าวได้ว่าวรรณกรรมกับความเชื่อทางปรัชญา เป็น
สิ่งที่ควบคู่กันมาโดยตลอดในสังคมไทย

และเมื่อพิจารณาเชิงวรรณคดีวิจารณ์ (LITERARY CRITICISM) สิ่งที่สำคัญที่
ควรศึกษาวิเคราะห์ก็คือ ผู้แต่งประสบความสำเร็จเพียงไรกับการสะท้อนพุทธปรัชญา
เรื่องกรรมด้วยวิธีการแสดงออกของวรรณกรรม ฉะนั้น แก่นเรื่อง (THEME) และลีลา
(STYLE) ตลอดจนกลวิธีที่ผู้แต่งใช้เพื่อสื่อความหมายจึงเป็นประเด็นที่ควรนำมาศึกษา
วิเคราะห์ไว้ในการศึกษาวิจัยนี้ด้วย

ขอบเขตและวิธีการศึกษาวิจัย

ขอบเขตและข้อจำกัดในการศึกษาวิจัย

1. ศึกษาหลักคำสอนเกี่ยวกับกรรมในพุทธศาสนา อันเป็นพื้นฐานสำหรับ

การวิเคราะห์ จะพิจารณาเฉพาะ วัฏจักร 3 คือ กิเลส กรรม และวิบาก เป็นสำคัญ
อันจะทำให้เข้าใจพุทธปรัชญาเรื่องกรรมในนวนิยายของ กฤษณา อโศกสิน ได้อย่าง
แจ่มแจ้ง

2. นวนิยายที่ใช้ในการศึกษาเป็นนวนิยายที่ค้นคว้าได้ว่าตีพิมพ์จำหน่าย
ครั้งแรกในระหว่าง พ.ศ. 2505 - 2515 โดยใช้นามปากกา กฤษณา อโศกสิน เท่านั้น
และคัดเลือกเฉพาะนวนิยายที่แสดงความเชื่อเรื่องกรรมซึ่งมีมูลเหตุมาจาก กามตัณหา
อย่างเด่นชัด เพื่อใช้ในการศึกษาริชา 5 เรื่อง ได้แก่ บาปปลลาย(2508), เรอมนุษย์
(2509) น้ำเข่าทราย(2511), เมียหลวง(2511), ถนนสายเล่นหมา(2513)

วิธีการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าใช้วิธีการศึกษาแบบวิจัยจากเอกสารและหนังสือ (DOCUMENTARY)
โดยมีขั้นตอนในการวิจัยดังนี้

1. ศึกษาพุทธปรัชญาเรื่องกรรม เพื่อนำมาใช้ประกอบการศึกษา กลวิธีการ
ประพันธ์ของนักเขียน
2. ศึกษาความเป็นมาของวรรณกรรมที่สะท้อนพุทธปรัชญาเรื่องกรรม ตั้งแต่อดีต
จนถึง พ.ศ. 2515
3. ศึกษาประวัติชีวิตของ กฤษณา อโศกสิน ในส่วนที่มีผลกระทบต่องานเขียน
นวนิยายที่นำมาใช้วิจัย โดยวิธีสัมภาษณ์
4. วิเคราะห์กลวิธีการประพันธ์ที่ใช้ในนวนิยายที่แสดงความเชื่อเรื่องกรรมของ
กฤษณา อโศกสิน ทั้ง 5 เรื่อง คือ บาปปลลาย เรอมนุษย์ น้ำเข่าทราย เมียหลวง
และ ถนนสายเล่นหมา ในแง่วรรณคดีวิจารณ์ ตลอดจนตรวจลอบทัศนคติของผู้เขียนและ
การนำเสนอพุทธปรัชญาเรื่องกรรมของ กฤษณา อโศกสิน พร้อมกันไปด้วย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ความเข้าใจเรื่องกรรมอย่างแจ่มแจ้งทำให้บุคคลมีความอดทนบากบั่นที่จะสั่งสม
กรรมดี ละเว้นกรรมชั่ว เพราะตระหนักดีว่า ผลทุกอย่างย่อมมีมาเพราะเหตุ ฉะนั้นการ

ศึกษาและทำความเข้าใจเรื่องกรรมจากนวนิยายของ กฤษณา อโศกสิน นี้ทำให้เห็นภาพ
ละตอนต้นเป็นตัวอย่างของการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง และมีประโยชน์ในการพัฒนาชีวิตจิตใจ
ให้สูงขึ้น

2. เป็นการศึกษานวนิยายไทยโดยไม่วิจารณ์ทางปรัชญาประกอบกันเป็นแนว
ทางหนึ่งของวิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ นับว่ามีส่วนส่งเสริมการศึกษาวรรณกรรมให้กว้าง
ขวางขึ้น เป็นการโยงความสัมพันธ์ระหว่างงานวรรณกรรมกับความคิดทางปรัชญา ซึ่ง
แสดงให้เห็นในลักษณะที่ว่า วรรณกรรมได้สะท้อนความคิดทางปรัชญา ได้อย่างชัดเจน
เป็นการริเริ่มซึ่งจะทำให้มีการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับหัวข้ออื่น ๆ ต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย